

SAVOIR-VIVRE®

Felicitas von Lovenberg s-a născut în Germania, în 1974, a crescut în Münsterland și a studiat istorie modernă la Bristol și Oxford. În 1998 a fost cooptată în redacția de foiletoane a cotidianului *Frankfurter Allgemeine Zeitung*; mai târziu a condus departamentul de literatură. Din 2016 este redactor la Editura Piper. Locuiește împreună cu familia ei la München.

Felicitas von Lovenberg

CITEȘTE! TE ROG, CITEȘTE!

ilustrații de CRISTIANA RADU

traducere din limba germană de
MIHAI MOROIU

Creat cu pasiune și savoir-faire. Un volum Baroque Books & Arts®.

Colecție coordonată de Dana MOROIU

Felicitas von Lovenberg
GEBRAUCHSANWEISUNG FÜRS LESEN
© 2018 by Piper Verlag GmbH, München/Berlin

© Baroque Books & Arts®, 2018

Imaginea copertei: Cristiana RADU
Concepție grafică © Baroque Books & Arts®
Redactor: Denise GEORGESCU
Lector: Rodica CREȚU

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

VON LOVENBERG, FELICITAS

Citește! Te rog, citește! / Felicitas von Lovenberg;

trad.: trad. din lb. germană de Mihai Moroiu. - București: Baroque Books & Arts, 2018

Conține bibliografie

ISBN 978-606-8977-19-5

I. Moroiu, Mihai (trad.)

821.112.2

Tiparul executat de Monitorul Oficial R.A.

Niciun fragment din această lucrare și nicio componentă grafică nu pot fi reproduse fără acordul scris al deținătorului de copyright, conform Legii Dreptului de Autor.

„Întotdeauna mi-am imaginat paradisul ca pe un fel de
bibliotecă.”

JORGE LUIS BORGES

„Lectura dă puteri spiritului.”

VOLTAIRE

Pentru toți cei care nu se lasă de citit.

I

CITITUL: LA CE BUN?

„Eu nu cunosc absolut deloc plăcerea lenevelii. De cum nu mai țin o carte în mână sau nu visez cum să o scriu, mă copleșește o asemenea plictiseală, încât îmi vine să urlu.”

GUSTAVE FLAUBERT

Prea puțin contează dacă îl considerăm cel mai important sau mai mărunț lucru de pe lume, dacă trăim ca să citim sau citim ca să trăim, dacă avem în casă un singur raft de cărți, o bibliotecă întreagă sau doar un reader, dacă suntem un șoarece de bibliotecă declarat sau mai degrabă suntem cititori care și-ar dori nespuns să aibă mai mult timp de lectură: dacă acest mic volum v-a atras și apoi v-a mers la suflet, probabil că nici nu mai e nevoie să fiți mai întâi convinși de necesitatea și de fericirea pe care o dăruiește lectura. O carte despre citit mi s-ar fi părut până nu demult la fel de utilă ca o ladă de nisip în Sahara.

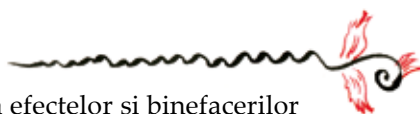

Însă, dacă în cea de-a doua jumătate a secolului trecut lectura a cunoscut, în perspectivă istorică, momentul ei de glorie, pentru că tot mai mulți oameni au avut la dispoziție tot mai mult timp liber, pe care au preferat să îl petreacă citind, deoarece cărțile au ajuns să ocupe o poziție privilegiată în rândul și în conținutul celor mai importante medii de informare, iar discuțiile despre cele mai importante noi

apariții au reușit să domine aproape întreaga societate, în condițiile în care a crescut continuu numărul de cărți pentru fiecare categorie de cititori și chiar și televiziunea a consacrat cărților și discuțiilor serioase despre literatură spații de emisie largi și la ore de maximă audiență, prezentul și cu atât mai mult viitorul lecturii arată cu mult mai nesigur. În loc de carte, oameni recurg la smartphone, de pe care trimit tot mai puține mesaje scrise și tot mai multe vocale și video, timpul liber preferă să și-l petreacă urmărind seriale TV complicate, iar când se dedică unor volume sau autori, o fac mai degrabă în masă decât individual. Festivalurile și cluburile literare devin tot mai faimoase, numărul comunităților de lectură de pe internet și al cercurilor de cititori organizate privat crește constant și tot mai mulți își fac cunoscute lecturile prin bloguri și postări, însă cartea în sine pare să rămână izolată de toată această frenezie, obligată să poarte o defensivă împreună cu cititorii ei. Din cauză că tot mai puțini oameni cumpără tot mai puține cărți, tirajele scad, librăriile se descurcă tot mai greu, iar mass-media consacră tot mai puțin timp discuțiilor despre carte, în favoarea subiectelor și evenimentelor care stârnesc mai mult interes. De acum se pune deschis întrebarea dacă nu cumva asistăm la dispariția cărții, după ce zeci de ani s-a bucurat de cel mai mare avânt din îndelungata ei istorie. Un fapt este sigur: nu vom salva lectura decât dacă îi redăm poziția ei esențială, de prim rang, și nu cântându-i prohodul. Iar

această contemplare a lecturii, a efectelor și binefacerilor ei, a locului și cărților celor mai potrivite pentru a purta un asemenea dialog intim nu urmărește câtuși de puțin un banal scop în sine, ci este o invitație la delectare și la satisfacerea unei necesități. Prin urmare, micul volum de față trebuie privit ca un set de instrucțiuni de desfășurare a unei activități cât se poate de sănătoase, odată cu riscurile și efectele ei secundare.

Meritele lecturii sunt cum nu se poate mai evidente. Cine citește nu este singur. Lectura te cultivă, te amuză și te informează. Te face mai sensibil, contribuie la echilibrul sufletesc, dezvoltă vocabularul și gândirea critică. Este cea care asigură echilibrul interior, dar și exterior. Poate fi practică întotdeauna și peste tot, este accesibilă oricui și potrivită la orice vârstă. Îi ajută pe mulți să adoarmă și ameliorează calitatea somnului, la fel și capacitatea cognitivă în starea de veghe. Însă, deși sub efectul internetului se citește, strict cantitativ, mai mult ca oricând, tehnica lecturii, cufundarea în lectură se află în primejdie. Deoarece dacă, în timp ce călcăm rufe, gătim, ne uităm la televizor sau alergăm mai putem face și altele, cititul pretinde exclusivitate și nu permite multitasking. Astfel, pentru mulți este mai greu acum să se dedice cărții, fiind și motivul pentru care tot mai multe școli din Statele Unite introduc materia numită *deep reading*, o metodă menită să-i învețe pe tineri cum să citească texte mai lungi fără mari întreruperi sau

abateri și să le înțeleagă în profunzime. Cine a putut să parcurgă un articol de ziar, o povestire sau o nuvelă se poate considera avansat și capabil să se aventureze la lectura unei cărți întregi.

Acest volum nu are în vedere cititul unor texte funcționale, nici înțelegerea rapidă a e-mailurilor, a articolelor, a blogurilor sau a știrilor, ci lectura propriu-zisă, bună, adevărată, frumoasă și profundă. Lectura aceea bine știută de cei cărora li s-a întâmplat măcar o dată să nu se mai îndure să stingă lumina sau să renunțe la o întâlnire sub un pretext străveziu, doar pentru a continua să citească. Mă gândesc la acele lecturi intense, care te fac să uiți cât este ceasul sau unde te afli, să-ți ignori foamea și setea, iar când îți ridici privirea de pe pagină, lumea în care te afli să-ți pară, o clipă, străină și curioasă. Este stilul de lectură practicat de cei pe care îți face plăcere să-i consideri „oameni de carte”, adică cei care „citesc în picioare, așezați sau tolăniți, care își neglijează apropiații, care uită să coboare la stația potrivită, suprapopulați în ființa lor”, cum descria odată această stare Roger Willemsen. Oamenii care nu se simt bine dacă nu au o carte bună la îndemână, care se neliniștesc și se enervează dacă sunt împiedicați să citească liniștiți, care îi întreabă pe alții ce cărți au mai găsit, cărora viața fără lectură li se pare fără sens și de neacceptat.

„Cititul? Un an sau doi, hai, mai merge, dar apoi te trezești că nu mai scapi de viciu”, rezuma un dependent

dintr-o caricatură de Greser & Lenz¹. Și, ca om care mai citește și când se spală pe dinți, și când stă în blocaj în trafic sau cât așteaptă să se facă verde la stop, care fără lectură adoarme greu și dimineața se scoală mai devreme, ca să aibă ceva timp de lectură până se trezește restul familiei, cred că înțeleg prea bine ce vrea să spună. În compania unei cărți bune, aproape că nu mai am nevoie să fiu în societate și mă simt perfect echilibrată, pentru că îmi alină nesiguranța, teama și frustrarea. Lecturile preferate reprezintă pentru mine un cămin în care focul trosnește în vatră, supa așteaptă caldă pe cuptor, iar câinele te întâmpină vesel. Și operele mari, impresionante, stârnesc un sentiment copleșitor de fericire, de încântare și de uluire într-o reverență în fața creatorului lor. Sunt acele momente stelare, în care am sentimentul că volumul îmi șoptește: uite, așa trebuie să judeci. Și lectura este atât de ademenitoare nu numai grație acestei complicități. După cum spunea odată scriitorul John Green, „cărțile mărețe ne ajută să înțelegem și să avem sentimentul că suntem înțeleși”. Lectura ne îngăduie să uităm de noi, punându-ne în legătură cu alte stiluri de viață, trăsături, simțăminte, convingeri și destine, dar în același timp ne invită subtil să ne împăcăm cu noi înșine. Mijlocind contactul cu alții, ea ne apropie de propria ființă. Când

¹ Cuplu de caricaturiști ai cotidianului *Frankfurter Allgemeine Zeitung* (n. tr.).

explorarea și regăsirea de sine par mai vitale ca oricând în vremurile „dataismului” (după cum îl numește istoricul israelian Yuval Noah Harari), în care, din ce în ce mai mult, nu mai prezintă greutate decât informațiile și trăirile împărtășite și incluse în fluxul global de date. Lectura înseamnă participare, însă este vorba despre o participare interioară. De aceea, cititul nu vrea să fie o simplă retragere și singurătate, ci un mod de a lua hotărâri, de asumarea unor răspunderi, adică, pe scurt: un mod de a ne modela viața.

Printre comorile din orice bibliotecă se numără lucrările despre esența lecturii și a scrisului, despre viața în mijlocul cărților, despre literatură și bucuriile, șansele, primejdiile și poruncile nescrise ale cititului. Fiecare scriitor începe din postura de cititor și, dacă pentru ei pare pe cât de firesc, pe atât de revelator să gândească ceea ce fac la cel mai subtil nivel, pentru cei mai mulți cititori este suficient să se știe legați de alții prin aceeași patimă. Oare de ce nu și-ar pune sub lupă și cititorii pasiunea lor?

Cuprins

I. CITITUL: LA CE BUN?	9
De la cuvânt la scriere, de la scriere la epopee	17
Creierile cititoare	22
Cine citește este mai sănătos, trăiește mai mult și câștigă mai bine	28
Lectura ne dezvoltă simțul critic	32
Cititul te face fericit – și bun	39
Lectura, un curs pentru un public ales	43
Magia bibliotecilor și bucuria teaurizării cărților	47
Un vademecum împotriva singurătății	53
Lectura, ca sprijin pentru supraviețuire	59
II. CUM SĂ CITIM? CÂND, UNDE, CÂT DE DES – ȘI CÂND E CAZUL SĂ ÎNCETĂM	63
Lecturi cu voce tare, lecturi în gând	65
Analog ori digital?	70
Lectura la locul potrivit și la timpul potrivit	75
Citit și băut, citit și mâncat	86

Viteze de lectură	89
Chestiuni de ordine	93
 III. CE SĂ CITIM? ÎN CĂUTAREA LECTURII POTRIVITE ..	97
Arta de a face diferența.....	99
Susan Hill și dilema ei: îi citim suficient pe clasici?	112
Cartea potrivită la momentul potrivit	117
Despre conviețuirea cu personaje literare	121
Canon, liste de lectură & Co.	125
Pentru cei care vor să citească mai mult despre lectură ...	129
 Pentru cei care vor să citească mai mult despre lectură ...	129
Sursa citatelor	133